

мунікації слова й вирази: «*Whatcha doing?*» замість «*What are you doing?*» («Що робиш?»), «*Gimme a sec*» замість «*Give me a second*» («Одну секунду»), та «*Wanna make out?*» замість «*Do you want to make out?*» («Хочеш цілуватися?») тощо.

Відмінною рисою веб-коміксів є досить висока кількість порушень орфографії в текстах. Нерідко це звичайні помилки і прояви некомпетентності учасників Інтернет-комунікації. Один із прикладів – «мова покидьків», [3, с. 91] головна особливість якої, полягає в навмисному спотворенні нормативного написання слів (ерратів), а також в надмірному вживанні ненормативної лексики. Це явище породило величезну кількість Інтернет-коміксів, які в свою чергу, отримали широке розповсюдження у мережі. Наприклад: «*Man, I suck at picking up girls*» («Чувак, я відстійно фліртую з дівчатами»), «*Check out that piece of ass*» («Заціни ці сіднички») [1] тощо.

Отже, під час аналізу вербальної складової англомовних веб-коміксів було виявлено такі мовні особливості, як: широке та часте використання вигуків та звуконаслідувань, застосування виразів, притаманних усному мовленню, поданих у специфічній письмовій формі з урахуванням усіх його принципів, використання синтаксичного та семантичного еліпсису, надання експресивності лексичним одиницям тексту. Крім того, встановлено, що іконічний знак також може виступати як синтаксичний еквівалент слова або речення. У поєднанні з графічними елементами вербальні категорії дають змогу читачеві зрозуміти контекст, конкретизувати певні події, розкрити характери персонажів та визначити атмосферу події завдяки застосуванню речень або слів-вигуків тощо.

Література:

1. Веб-комікс «Cyanide and Happiness» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://explosm.net/> (20.05.2016) – Загл. с екрана.
2. Мичурин Д. С. Прецедентный поликодовый текст в вербально-изобразительной коммуникации интернет-сообществ (на материале русскоязычных имидж-форумов) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Мичурин Дмитрий Сергеевич. – Тверь, 2014. – 162 с.
3. Полякова К. В. Становление семиотической системы американского комикса и японского манга / К. В. Полякова. – М. : Академия, 2012. – 179 с.
4. Соломоник А. Г. Семиотика и лингвистика / А. Г. Соломоник. – М. : Молодая гвардия, 1995. – 247 с.
5. Сонин А. Г. Комикс: психолингвистический анализ : дис.... канд. филол. наук: 10.01.11 / Сонин Александр Геннадьевич. – М., 2004. – 223 с.
6. Сонин А. Г. Специфика репрезентации устной речи на письме (на материале французских комиксов / А. Г. Сонин. – Барнаул. : Издательство Алт. ун-та, 1998. – 246 с.
7. Трофимова Г. Н. Языковой вкус Интернет-эпохи в России. Функционирование русского языка в Интернете: концептуально-сущностные доминанты / Г. Н. Трофимова. – М. : Российский университет дружбы народов, 2009. – 436 с.
8. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси : монографія / С. Г. Чемеркін. – К. : НАН України. Інститут української мови, 2009. – 240 с.
9. Чернявская В. Е. Лингвистика текста: Поликодовость. Учебное пособие / В. Е. Чернявская. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 248 с.
10. Щурина Ю. В. Интернет-мемы в структуре комических речевых жанров / Ю. В. Щурина // Научный диалог. – Екатеринбург, 2014. – № 1–2. – С. 135–145.

УДК 81'373.23/.43

Т. О. Лелека,

Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, м. Кіровоград

НЕОЛОГІЗМИ-АГЕНТИВИ У МОВІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ

У статті аналізуються неологізми зі значенням особи (агентиви), утворені за допомогою суфіксів -or/-er, визначаються мотивуючі іменникові основи, семантика, функціональні особливості дериватів на матеріалі словників та мови ЗМІ. Характеризується продуктивність словотвірних формантів у сучасній українській мові.

Ключові слова: неологізм, агентив, дериват, мотивуюча основа, словотвірний формант.

NEOLOGISMS-AGENTIVE SIN THE LANGUAGE OF THE MODERN UKRAINIAN MASS MEDIA

The article is devoted to the analysis of the nominations of a person (agentives) formed with the help of -or/-er, the most productive suffixes. The semantic groups into which derivatives enter are characterized; the morphological features of the realization of the word-formation models are defined. The semantic-word-formation analysis is used. The material for research was extracted from the dictionaries of new words and the texts of the Ukrainian mass media. The functional variety in the use of the agentives with -or/-er and features of pragmatics are noted. Analysis of the modern Ukrainian language of mass media helps to identify the main features of the structural word processes of the modern Ukrainian language, namely the formation. The types of the morphological phenomenon according to the formation of the substantival derivatives from the stem of foreign origin with the suffixes -or/-er and their derivatives are identified depending to the phonemic structure of the morphemes or stems. The derivatives with -or/-er are used for the nomination of the person.

The loans in which the elements -or/-er are submorphs have the same changes as the words which distinguish the suffixes. In the Ukrainian language the words with the suffixes -or/-er began to be perceived as being subdivided. The separation of the suffixes is taking place on the basis of the related words.

Key words: neologism, agentive, derivative, motivating stem, word-forming formant.

НЕОЛОГИЗМЫ-АГЕНТИВЫ В ЯЗЫКЕ СОВРЕМЕННЫХ УКРАИНСКИХ СМИ

В статье анализируются неологизмы со значением лица (агентивы), образованные с помощью суффиксов -or/-er, определяются мотивирующие именные основы, семантика, функциональные особенности дериватов на материале словарей и языка СМИ. Характеризуется продуктивность словообразовательных формантов в современном украинском языке.

Ключевые слова: неологизм, агентив, дериват, мотивирующая основа, словообразовательный формант.

Взаємозбагачення мов – це один зі шляхів їх еволюції. Цей процес характеризує розвиток мовних систем з найдавніших часів і, природно, не може не виявляти себе зараз – в епоху суттєвих зрушень у гуманітарній, науково-технічній та інших сферах. Власне лінгвістичні механізми такої взаємодії в різні періоди історії можуть мати певні особливості.

Уходження запозичених слів і процес їх асиміляції в українській мові, перш за все, відображаються у мові мас-медіа, тому що вона дуже швидко реагує на все те, що відбувається у суспільстві. Уплив позамовних чинників відображається на розвитку мови.

Медійні тексти відіграють важливу роль у формуванні та розвитку мови, де існує велика кількість слів для номінації людини, агентивів, утворених за законами деривації.

Аналіз мови сучасних українських ЗМІ допомагає виявити основні ознаки словотвірних процесів сучасної української мови, а саме утворення агентивів.

У роботі розглядається група іменників із суфіксами -ор/-ер на позначення особи, яка зафіксована у словниках іншомовних слів та уживається у мові ЗМІ, в аспекті мотивації та функціональних особливостей.

Однією з найбільших категорій за обсягом, різноманітністю та продуктивністю в українській мові є категорія діяча. Це зумовлено тим, що в об'єктивній дійсності наявні різноманітні заняття, професії, які постійно викликає до життя виробничу діяльність людей, що і призвело до появи цілого ряду слів [6, с. 26]. Тому, природно, що ці найменування постійно привертають увагу мовознавців (Б. М. Ажнюк, Л. І. Даниленко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк, Н. Ф. Клименко, А. М. Нелюба, Д. В. Мазурик, А. А. Силка, О. А. Стишов та інші). Достатньо розробленими на сьогодні є такі аспекти цієї лексико-словотвірної категорії, як виявлення узуальних та оказіональних способів творення відіменних дериватів (К. В. Брітківа), найменування осіб за родом діяльності в економіко-правовій сфері (О. О. Конопелькіна), семантичні, когнітивні та стилістичні особливості найновіших запозичень-найменувань осіб за професією (А. Ю. Спімахова), функціонування нових найменувань осіб у публіцистичному стилі (К. І. Дьоміна) та Інтернет-комунікації (А. В. Ходоренко), конотативно-оцінний аспект назв осіб (Т. П. Вільчинська) тощо.

Проте вивчення цього питання не можна вважати вичерпаним. За останні роки активні процеси словотворення, запозичення, семантичного перенесення породили значну кількість новотворів-назв осіб, не досліджених раніше. Залучення їх до аналізу дозволяє перевірити виявлені закономірності, зробити нові висновки.

Актуальність дослідження мотивована постійним зростанням кількісного складу агентивів іншомовного походження в українській мові, що зафіксовано словниками, а також різноманітними способами творення таких іменників. До того ж, категорія особових імен розвивається за своїми внутрішніми законами під впливом соціальних факторів.

Мета роботи – визначити основні аспекти функціонування запозичених агентивів на -ер/-ор у мові сучасних українських ЗМІ, що передбачає вирішення таких завдань:

– виявити мотивуючі іменникові основи агентивів, їх семантику та функціональні особливості дериватів на матеріалі словників та мови ЗМІ;

– охарактеризувати продуктивність словотвірних формантів -ор/-ер у сучасній українській мові.

Об'єктом дослідження є запозичені агентиви у сучасній українській мові.

Предметом дослідження є морфологічні, граматичні, семантичні та функціональні особливості запозичених іменників-назв осіб на -ор/-ер, що з'явилися у сучасній українській мові упродовж двох останніх десятиліть та активно функціонують у мові ЗМІ.

Мова постійно розвивається, її еволюція пов'язана з історією та культурою народу. У результаті політичних, економічних та культурних контактів відбувається взаємообмін та проникнення іншомовних слів у словниковий склад української мови.

Найбільш ранніми є лексичні запозичення з мови наших сусідів (*багор, фарватер*). Пізніше з'явилися слова з грецької та латинської мов, (*архітектор, конструктор, імператор, прокурор, глadiator, цензор, тріумфатор* тощо). Запозичення з німецької мови поповнили військову лексику (*майор, ефрейтор, офіцер, бруствер, юнкер* тощо). Чимало слів увійшли в українську мову через німців-ремесників (*клінкер, майстер, штейгер* тощо) та з інших сфер (*брандмейстер, гросфатер, канцлер, капельдінер, капельмейстер, камергер, комутатор, есермейстер, камердінер, камергер* тощо). Більшість слів голландського походження пов'язані з морською тематикою (*кілватер, клінер, шкінер* тощо). Запозичення з французької мови різноманітні. Це військові слова (*командор, мушкетер, сапер*); слова, пов'язані з мистецтвом (*колер*), та багато інших (*каскадер, дублер, дебаркадер, кавалер* тощо).

Українська мова початку ХХІ століття характеризується наявністю в ній великої кількості англоамериканських запозичень (*джекер, докер, боксер, лідер, клінер* тощо).

Основні процеси, що відбуваються у лексичній системі мови відомі. Вони з різним ступенем інтенсивності відбувалися в усі періоди функціонування мови. Останнім часом ці процеси стали активними у зв'язку зі змінами суспільно-політичного життя. Це входження у щоденне використання застарілих слів, поява нових слів, повернення раніше неактуальних лексем, поширення сфери застосування жаргонної лексики та слів соціально та професійно обмеженого використання: *губернатор, гувернер, репетитор, акціонер* тощо.

Сучасне поширення запозичень – це, з одного боку, необхідність найменування нового поняття, що з'явилося; а з іншої – привабливість нових стандартів життя [1, с. 199]. Сьогодні англійські слова не лише витісняють питомі назви, але й запозичення з інших мов: англ. *хіт* замість нім. *шлягер*, англ. *аніматор* замість фр. *мультиплікатор* тощо.

Серед причин таких запозичень виділяють наступні:

1) найменування нових видів діяльності (*фрілансер, мерчендайзер, ріелтор* тощо);

2) розмежування понять (*візажист* (від фр. *visag* – обличчя) та раніше запозичене *дизайнер* (художник-конструктор, від англ. *design* – проект);

3) необхідність спеціалізації понять (*ритор* (підприємець, що займається нерухомістю), *кілер* (спеціально найманий вбивця); що може бути у вищій мірі диференційованою (*спонсор* – людина, яка забезпечує фінансову підтримку; *продюсер* – довірена особа компанії; *антрепренер* – приватний театральний підприємець; *промоутер* – той, хто сприяє підвищенню);

4) тяжіння до більш сучасного слова (*брокер, клінер* тощо);

5) розвиток комп'ютерних технологій (*ламер* – «чайник», *хакер* тощо).

Нові форми спілкування, особливо серед молоді, та поширення сленгового поля є ознакою української мови початку ХХІ століття [2, с. 13].

Характеризуючи словотвірні процеси кінця ХХ століття В. П. Сімонок серед найбільш продуктивних з них називає активне творення імен [10, с. 28].

В українській мові агентивні іменники посідають чільне місце серед запозичень (*дилер, спічрайтер, ріелтор, аудитор, блогер* (англ.), *гастарбайтер* (нім.), *ресторатор* (фр.) тощо).

Сучасні дослідники включають суфікси -ор/-ер до числа регулярних та продуктивних словотвірних одиниць [12, с. 121]. Вони є продуктивними у відмінній деривації, особливо при утворенні девербативів.

Відмінною рисою цих словотвірних формантів є те, що у процесі засвоєння запозичень та формуванні словотвірних гнізд суфікси -ор/-ер починають виділятися у морфологічній структурі слів другого ступеня членування зі зв'язаними коренями (*бодібілдер* від англ. *bodybuilder* при наявності мотивата *бодібілдинг*; *брендменеджер* або *бренд-менеджер* від англ. *brand manager* при *брендменеджмент*); а також з вільними коренями (*скейтбордер* при наявності *скейтборд* та *скейтбординг*).

Визначення мотивації відбувається з позиції синхронії, що пов'язана з сучасною семантичною мотивованістю одного слова іншим. У процесі співставлення мотивуючого та мотивованого слів виокремлюється словотвірний формант, дериватор. Так, мотивованим є слова: *букер* від англ. *book* (робити замовлення, замовляти) при наявності спільнокореневого слова *букінг* у складі композитивів: *букінг-компанії*, *букінг-агентства* та окремо: *відділ букінга* [День 2012, №4]; *армрестлер* (англ. *arm-wrestler*) – *армрестлінг*; *арт-дизайнер* (англ. *artdesigner*) – *арт-дизайн*; *аудитор* (англ. *auditor*) – *аудит*; *байкер* (англ. *biker*) – *байк*; *бебі-бумер* (англ. *baby boomer*) – *бебібум*.

У мові ЗМІ зафіксовано приклади мотивата до останньої лексеми: «Через *бебібум* неможливо знайти місця у садочку» [Факти 2015, № 3]. Також враховується зміна характеру мотивації лексем, що пов'язано з розвитком мови та появою нових слів.

Продуктивно вважається словотвірна модель відсубстантивної деривації з мотиватором на -інг: *рекрутер* від *рекрутинг*; *райдер* від *райдинг*: «Не вистачає професійних *рекрутерів* на ринку праці» [Факти 2014, № 7]; «...ми зможемо побачити працю кращих міжнародних *рейдерів*» [Факти 2013, № 8].

Серед неологізмів, зафіксованих у словниках початку XXI століття, виявлено такі семантичні групи:

1) номінації за сферою діяльності (*арт-дизайнер* (*арт-дизайн*); *аудитор* (*аудит*, незалежна експертиза фінансової звітності підприємств); *бебіситер*, *бебі-ситер* (*бебіситінг*); *бренд-менеджер* (*брендменеджмент*); *букер* (*букінг*); *дистриб'ютор*, *дистриб'ютер*, *дистрибутор* (*дистрибуція*);

2) назви за стилістичною характеристикою особи (*банкротизатор* (розм. ірон.) (*банкротизація*); *демократизатор* (публ. ірон.) (*демократизація*);

3) назви спортсменів (*скейтбордер* (*скейтборд/скейтбординг*); *армрестлер* (*армрестлінг*); *бейсер* (*бейсінг*, стрибки з парашутом зі скал, мостів); *боулер* (*боулінг*); *джипер* (розм., проф.) (автомобільні перегони на джипах); *кікбоксер* або *кік-боксер* (*кікбоксінг*);

4) номінація за якістю (*брейкер* (*брейк*, танець), *бебібумер* (*бебібум*); *графер* (*графіті*); *дискредитатор* (*дискредитація*);

5) номінація за субкультурою (*сквотер* (*сквот*), *байкер* (жарг.) (*байк*) тощо.

Функції агентивів на -ор/-ер на позначення особи є у більшості випадків нейтральними у стилістичному відношенні. Вони активно використовуються у медійному узусі та виконують номінативну функцію [3, с. 42].

Семантика надання вищого статусу властива тим запозиченим лексемам, які мають синонімічні українські: *бебіситер* – нянька, *клінер* – прибиральник.

Функцію оцінки мають новотвори, що пов'язані з негативними діями особи, яку вони називають, що відображає ставленням до них людей у час соціальних та економічних перетворень у державі (*демократизатор* (публ., ірон.) – *демократизація*).

Запозичення на -ор/-ер побутують у сучасній українській мові, як правило, з наголосом на суфіксі (*вояжер*, *гренадер*, *стажер*, *матадор*, *тореадор* тощо). Деякі мають ненаголошений останній склад (*бебіситер*, *клінер*, *диспетчер*, *ікпінер*, *спринтер* тощо). Слова *репортер*, *боксер*, *вахтер* змінили наголос під впливом французьких слів: *монтер*, *сапер*, *режисер* тощо.

Сучасні запозичення, які ще повністю не закріпилися у системі української мови, мають наголос мови-джерела. Сьогодні, це, насамперед, англійські слова, які потрапляють з періодичних видань, радіо, телебачення. Так, наголос зберігається на першому складі слів на -ор/-ер (*брокер*, *менеджер*) та на останньому складі (*піонер*). Таким чином, проблема вивчення слів на -ор/-ер пов'язана з характером цих синонімічних суфіксів та варіантами граматичних форм, що зафіксовані у словнику.

При утворенні відсубстантивних похідних від основ іншомовного походження за допомогою суфікса -ор та його похідних виявлено три типи морфологічних явищ, залежно від того, як змінюється фонемна структура морфем або основ: чергування фонем (*імперія* – *імператор*, *редагувати* – *редактор*), усичення фонем (*коректувати* – *коректор*), модифікація наголосу (*архітектура* – *архітектор*).

Суфікс -ер вживається в основах іменників чоловічого роду та вказує на професійну належність осіб. Дериваційний процес зазначених дериватів супроводжують такі морфологічні явища: нарощення (*гондола* – *гондольєр*), модифікація наголосу (*рейдувати* – *рейдер*).

Іменники іншомовного походження на позначення назв осіб становлять органічний компонент дериваційної системи української мови, тому виявлені у процесі дослідження морфологічні особливості творення зазначених дериватів можуть слугувати основою для вивчення особливостей та закономірностей словотвірної адаптації запозичень до системи української мови.

Слова з суфіксами -ор/-ер на позначення особи обслуговують літературну мову та професійні діалекти, являють собою експресивні та термінологічні утворення.

В українській мові XXI століття суфікси -ор/-ер набули найбільшої продуктивності для найменування осіб за професією: *анкетер*, *стриптизер*; та як засіб характеристики осіб конкретних професій: *фінішер* (у спортсменів), *гастролер* (у акторів) тощо.

В українській мові слова на -ор/-ер почали сприйматись як такі, що членуються. Виокремлення суфікса почало відбуватись на основі споріднених слів (*фланер* – *фланувати*, *гример* – *гримувати* – *грим* тощо).

Запозичення, в яких елементи -ор/-ер є субморфами, мають ті самі зміни, що і слова, де виокремилися суфікси.

Аналізуючи функціонування запозичень-агентивів, слід відзначити, що з розвитком економічних та трудових відносин, техніки та науки виникають нові слова, які позначають нові суспільні явища та поняття. Цей процес – постійний і закономірний. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів обраної проблеми. Одним із перспективних напрямків вивчення може бути аналіз особливостей функціонування запозиченої лексики для назв осіб за професіями.

Література:

1. Ажнюк Б. М. Англізми в сучасній українській, російській і чеській мовах / Б. М. Ажнюк // Мовознавство. – 2008. – № 2–3. – С. 190–207.

2. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця XX – початку XXI ст.): автореф. дис. на здобуття канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. М. Архипенко – Х., 2005. – 28 с.
3. Баранник Д. Х. Українська мова на межі століть / Д. Х. Баранник // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 40–47.
4. Городенська К. Г. Нові запозичення і новотвори на тлі фонетичної та словотвірної підсистем української літературної мови / К. Г. Городенська // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови : збірник наук. праць / відп. ред. М. Я. Плющ. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – [випуск 5.]. – С. 3–7.
5. Ковалик І. І. Питання слов'янського іменного словотвору / І. І. Ковалик – Львів : Вид-во Львівського університету, 1958. – Ч. I. – 155 с.
6. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (1983 – 2003) : [словник] / Анатолій Нелюба. – Харків : ХНУ ім. В. Каразіна, 2004. – 136 с.
7. Новий словник іншомовних слів / [уклад. О. Сліпушко]. – К. : Аконті, 2007. – 847 с.
8. Нові слова та значення : словник / Ін-т укр. мови НАН України; укл. Л. В. Туровська, Л. М. Василькова. – К. : Довіра, 2009. – 271 с.
9. Семотюк О. П. Сучасний словник іншомовних слів / О. П. Семотюк. – Х. : Веста : Ранок, 2007. – 464 с.
10. Сімонок В. П. Креол, кузен, кіллер... (про запозичені назви осіб) / В. П. Сімонок // Урок української. – 2004. – № 2. – С. 28–30.
11. Сучасний словник іншомовних слів / [укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк]. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.
12. Третевич Л. М. Про словотвірну семантику віддіслівних іменників з нульовими суфіксами в сучасній українській мові // Словотвірна семантика східнослов'янських мов : (зб. наук. ст.); (відп. ред. М. А. Жовтобрюх) / Л. М. Третевич. – К. : Наук. думка, 1983. – С. 120–129.

УДК 81-11:[141.112+165.12

Н. Є. Леміш,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ

КОРЕЛЯЦІЯ КАУЗАЛЬНОСТІ ТА СУБ'ЄКТИВНОСТІ В ДИСКУРСІ

У статті ілюструються два фундаментальні дискурсивні принципи в дії: каузальність і суб'єктивність. Саме ці принципи зумовлюють каузальну когерентність тексту і вибір конекторів, виконуючи основну роль у процесі пізнання. Саме каузальність і суб'єктивність відповідають за систему каузальних відношень та їх лінгвальну експлікацію; пояснюють складність вибору дискурсивних конекторів у процесі оволодіння мовою й опрацюванні дискурсу.

Ключові слова: каузальність, суб'єктивність, каузальна когерентність, дискурсивні конектори.

CAUSALITY AND SUBJECTIVITY CORRELATION IN DISCOURSE

The paper under discussion deals with two fundamental discourse principles: Causality and Subjectivity. Both of them account for causal coherence and connectives choice, thus playing a pivotal role in cognition. Causality is interpreted as Situation-Evaluation fundamental relation type, covering Logical Sequence (condition-result, means-purpose, cause-effect, reason-conclusion) and Matching (contrast: concession-consequence; combinability) relations. In the language / speech those relations are represented with connectives or lexical signals. Taking into account the fact that Situation-Evaluation includes two facets of the world perception (cognition/knowledge and thinking-opinion), both Logical Sequence and Matching relations are characterized with subjectivity. A subjective form of cognition (=it is a man (a subject) who cognates the world) determines subjectivity presence in the cognition process. It means that knowledge content of a subject doesn't depend upon him but objectively reflects the actual world. It is important to remember that the actual worlds can differ for different subjects, thus being subjective. The abovementioned doesn't prove the statement of solipsism as for objective world unique existence in an individual consciousness. It is argued that the actual / objective world cognition, textual inclusive, is subjective. Also it is a subject / an individual who chooses certain language means to represent causal relations (i.e. Logical Sequence and Matching relations) in a text / discourse.

Thus, it is Causality and Subjectivity which determine the system of causal relations and influence their language expression. Due to these discourse principles implementation it is possible to explain discourse connectives choice complexity in the language acquisition and discourse processing.

Key words: causality, subjectivity, causal coherence, discourse connectives.

КОРЕЛЯЦИЯ КАУЗАЛЬНОСТИ И СУБЪЕКТИВНОСТИ В ДИСКУРСЕ

В статье иллюстрируются два фундаментальных дискурсивных принципа в действии: каузальность и субъективность. Именно эти принципы обуславливают каузальную когерентность текста и выбор конекторов, играя основную роль в процессе познания. Именно каузальность и субъективность отвечают за систему каузальных отношений и их лингвальную экспликацию; объясняют сложность выбора дискурсивных конекторов в процессе овладения языком и обработки дискурса.

Ключевые слова: каузальность, субъективность, каузальная когерентность, дискурсивные конекторы.

Розробка загальної теорії людського пізнання (= когніції: від англ. *cognition*, що тлумачиться як процес обробки знання та розуміння в мозку людини [10, с. 276]) потребує інтеграції наукового потенціалу багатьох галузей знань. О. О. Селіванова визначає когніцію як «пізнавальний процес, результатами якого є набуття досвіду, отримання знань шляхом сенсорного сприйняття світу за допомогою органів чуття, інтеріоризації у свідомості результатів цього сприйняття, обробки і переробки набутих знань на підставі внутрішнього рефлексивного досвіду, мовної інтерпретації та переінтерпретації» [4, с. 246]. Функції свідомості взаємодіють з діяльністю позасвідомого, рівень переробки інформації якого вище рівня свідомих процесів і не контролюється, наприклад, при сприйнятті й розумінні мовних одиниць і структур (М. Шварц). У цьому зв'язку на увагу заслуговують такі принципи когнітивної лінгвістики як модуляризм і холізм, базовим для яких виступає положення про подільність свідомості людини на комплекс підсистем (М. Бірвіш, Дж. Фодор, М. Шварц, інші). У свою чергу, розглядаючи мову як комплекс підсистем, модуляристи стверджують, що кожна з них (підсистем) у породженні мовлення виконує свою функцію і репрезентує особливості відповідної мови, тобто підсистеми не можуть бути універсальними. Холісти дотримуються протилежної думки, виступаючи за єдність різних мовних рівнів. Таким чином, опис структур, зокрема семантичних (Р. Ленекер), потребує цілісного пізнавального підходу. Розбіжність у поглядах науковців свідчить про недостатність вивчення процесу пізнання у цілому, у т.ч. ролі лінгвістики в когніції,